

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертация за придобиване на
образователно-научната степен „доктор”
област на висшето образование
3.Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2 «Психология»,
научна специалност
«Педагогическа и възрастова психология»
на тема:

„ЧУВСТВИТЕЛНОСТ И УЧЕНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ”

Докторант: Марияна Стойнева Стамболийска

Дисертационният труд е разработен в катедра „Психология”, към ФФ на ЮЗУ „Неофит Рилски” под научното ръководство на проф. д-р М. Мутафова. Дисертацията е оформена в рамките на 147 стандартни страници компютърно набран текст и е композирана в увод, 3 глави, обобщение и изводи, заключение, приноси, литература и приложения.

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научен и научно-приложен аспект.

В началото на своята разработка Марияна Стамболийска подробно разглежда проблема и необходимостта от научно изследване на взаимовръзката между чувствителността и ученето на учениците в начална училищна възраст. Осъществено е теоретично изследване на същността и етиологията на чувствителността, като способност за усещане, възприемане и изграждане на впечатления под въздействието на фактори от външната среда (околния свят) и вътрешната среда (собственото тяло), за отразяване на предмети и явления, които изпълняват сигнална функция и ориентират учениците от началните класове. Докторантката успешно извлича от контекста на психологията, понятието учене, като базова категория, която когнитивно и

поведенчески се детерминира и чиято обусловеност следва да се търси в опита на индивида, придобит при взаимодействието му със заобикалящата го среда. Значимостта на дисертационната разработка се открива именно на тази основа.

2. Степен на познаване на състоянието на проблема и творческа интерпретация научните концепции по него.

В сектора „Използвана литература” на дисертационния труд са представени общо 161 източника, от които 115 са на кирилица, 46 на чужд език. В основната си част те са свързани с предметната област на дисертацията и свидетелстват за информираност и компетентност на докторантката по поставения на научно обсъждане проблем.

В своето теоретично изложение докторантката прави задълбочен обзор на широк кръг постановки, интерпретиращи както теоретико-аналитично, така и теоретико-емпирично идеите за чувствителността и ученето през древността, средновековието и от гледище на психологията като самостоятелна наука. Първата глава от дисертацията представлява логическо следствие от извършения върху теоретичните постановки интерпретативен анализ и обуславя дизайна на емпиричното психологическо изследване.

3. Цел, задачи и хипотези:

Целта на дисертационния труд е изследване на чувствителността като личностна характеристика на способността за усещане, възприемане и изграждане на впечатления и проучване на характеристиките на учене при ученици от начална училищна възраст. Целта е провокирана от идеята, че при учениците перцептивните образи възникват при непосредственото сетивно въздействие на обектите, но в създаването на тези образи обаче не участват само сетивата, а се включват и мисловните операции, паметовите процеси, миналият опит, знанията, свойствата на вниманието, т.е. определени аспекти на когнитивните процеси и операции. Поставената цел се реализира с помощта на 11 задачи, формулирани детайлно и прецизно от докторантката. Представени са шест хипотези. Подробно е описан предмета и обекта на

изследване. Посочени са доказателства за предотвратяване на евентуални етични проблеми, по отношение на изследваните лица, т.к. те са непълнолетни. Ясно са описани използваните статистически техники за обработка на данните от проведеното изследване.

4. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд и посочените авторови приноси.

Избраните в конкретната методика инструменти са релевантни на хипотезите, целите и задачите на дисертационната разработка:

1. Личностна скала за оценка на поведенческите характеристики на надарените и талантиви ученици, разработена от Джоузеф Резунли и Роберт Хартман (Здравчев, Л., Паспаланов, И., 1985) (Модификация на Мария Мутафова).

2. Тест за диагностика на когнитивното развитие – когнитивни процеси и операции (Витанова, Н., Алексиева, С., Спасова, С., 2001).

3. Изследване на някои от свойствата на вниманието.

а) „Лабиринтът“ (Преплетени линии) на К. К. Платонов за разпределеност на вниманието (Мечков, К., 1995).

б) Проба на Пиерон – Рутер за устойчивост на вниманието (Минчев, Б., Башовски, И., Банова, В., Минчева, Н., 1996).

в) Тест №6 „Способност за внимание“ (Захариева, Р., 2004).

г) Проба на Бурдон за концентрация и устойчивост на вниманието (Минчев, Б., 2004).

5. Анализ на получените емпирични данни и изводи

Данните от проведените изследвания са представени в таблици и графики, които помагат на читателя да се ориентира и да разбере по лесно наблюдаваните зависимости. Наблюдава се сериозно отношение към обработката на данните за доказване или отхвърляне на издигнатите хипотези. Коментират се множество различия и зависимости, като е налице и лична позиция при тълкуването на установените закономерности.

6. Научно-приложни приноси на дисертационния труд.

След запознаване с теоретичния и емпиричен анализ в дисертационния труд на Марияна Стамболийска, считам че в него са постигнати следните по-важни приноси, които категоризирам като научно-приложни:

1. Направен е задълбочен исторически теоретичен анализ, който разглежда чувствителността и ученето и очертава спецификата на периода на начална училищна възраст.

2. Изяснена е значимостта на редица фактори необходими за ефективността на учебната дейност (определени аспекти на когнитивните процеси и операции, конкретни свойства на вниманието като част от учебния процес, поведенчески характеристики на ученето).

3. По данни от достъпната литература, подобно изследване, проучващо връзката между чувствителността и ученето при учениците от началния етап на основната образователна система е рядкост.

4. Получените данни могат да намерят приложение при разработването на иновативни подходи за подобряване ефективността на учебната дейност при учениците от начална училищна възраст.

В заключение искам да изразя своето положително отношение към представената дисертация на Марияна Стамболийска, като предлагам тя да бъде високо оценена и да ѝ се присъди научната и образователна степен „доктор“.

Дата: 08.06.2016
Благоевград

Рецензент:.....
/проф. д.пс.н. Л. Кръстев/